

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus LIV. De Mutuo & Usura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

5. Si depositor tibi vel alteri quid debeat, debitum ex re deposita compensare non potes, c. 2. de commod. L. si quis C. eodem, idque pro foro externo; nam in foro conscientiae, si debitum sit certum, & alia via solutionem consequi non possis, rem depositam licite retinere potes, usque dum alter satisfaciatur. Reiffenst. tit. 16. n. 19. Pirh. ibid. n. 11.

C A S U S L I V.

De Mutuo & Usura.

GAbrus filius-familias, minorennis dubitans, an unquam reddere possit, à fure, aliisque mutuo accipit & dat, nec reddit in eadem bonitate. 9. Accipit aliquid supra sortem titulo gratitudinis. 10. Periculi amittendae sortis, 11. Lucri cessantis, 12. Poenae conventionalis, 13. Ex contractu Legis commissoriae. 14. Quia praesens pecunia melior est, quam futura, 15. Quia obligavit se ad non repetendam sortem usque ad certum tempus. 16, 17. Quia dedit centum eâ conditione, ut si alter supervivat decem annos, reddat quadringentos, aliàs nihil, 18. Quia voluit contrahere modo sibi favorabiliore. 19. Instituit montem pietatis. 20. Iniit contractum Antichryseos, 21. Mohatra, 22. Emit res infra condignum ob anticipatam solutionem, 23. Vel carius vendit ob dilatam solutionem. 8. Vendit fundum ad creditum, reservatâ sibi annuâ pensione. 24. A suo creditore redimit chyrographum 1000. Imper. pro quingentis, 25. Item debitum liquidum 100. aureorum pro 90. 26. Aliquid exigit pro usu sua pecunia, 27.

00

Mut.

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

Mutuò dat cum onere non venandi in suis agris.
 28. *Contractum usurarium alteri cedit.* 29. *U-*
suras non restituit, quia putat earum se acquisi-
visse dominium, & alii spontè aliquid obtulerunt, ne
capitale citò revocaretur. 30. *Principe in omnibus*
conveniente vel etiam cooperante. Pro Resolu-
tione.

1. QUÆR. I. Quid sit mutuam?

R. Mutuum est contractus, quo traditur do-
 minium rei fungibilis, id est, pondere, mensurâ
 vel numero constantis eâ conditione, ut post
 aliquod tempus reddatur res similis speciei & boni-
 tatis.

Dicitur 1. Traditur dominium rei, ut signifi-
cetur simul cum dominio omne periculum rei
transire ad mutuatarium, seu eum, qui rem mu-
tuò accepit, ità ut, quamvis casu pereat, ipsi
pereat, res enim regulariter perit suo Domino;
Item per hanc particulam mutuam distinguitur
à commodato, pignore & locato, in quibus tan-
tum usus rei conceditur, quo expleto res in indi-
viduo reddenda est.

Dicitur 2. Eâ conditione, ut post aliquod tem-
pus reddatur, scilicet tempore à mutuante præ-
fixo, aut si nullum est præfixum, res relinquen-
da est mutuatario usque ad expletum usum & fi-
nem, ob quem mutuata est; & sic frumentum
agricolæ pro semente mutuatum censetur mutua-
tum usque ad messem.

Dicitur 3. Similis speciei & bonitatis; unde
vinum regulariter reddendum est pro vino, hor-
deum pro hordeo, pecunia pro pecunia &c.
nè mutuans cogatur rem suam permutare,
aut deteriorem recipere contra suam volunta-
tem.

QUÆR.

QUÆR. II. An mutuatarius teneatur rem in eadem bonitate intrinseca, vel in eadem bonitate extrinseca restituere? bonitas intrinseca est, quam habet res à se, seu ex natura sua, extrinseca, quam habet à communi æstimatione hominum vel taxatione Magistratûs.

R. I. In rebus à pecunia distinctis, v. g. in vino, frumento &c. regulariter restituenda est res in valore intrinseco, quam habebat tempore accepti mutui, pecunia verò regulariter in valore extrinseco; hinc si mutuo accipis vinum, frumentum, &c. dum valet sex, satisfacis reddendo vinum & frumentum ejusdem bonitatis intrinsecæ, quamvis tempore restitutionis fortè valeat octo vel quatuor tantum Imperiales. Quòd si tempore restitutionis vinum aut frumentum non haberes, potes emere simile, vel solvere, quanti tunc valet, quando restituendum est; intellige hæc, si periculum crescendi non fuerit prævisum, vel si est prævisum, fuerit æquale periculum crescendi & decrescendi; nam si eras quasi certus, quòd res mutuata tempore restitutionis plus erat valitura; non potes plus exigere, quam res, v. g. frumentum valuit tempore dati mutui. *Laym. Castro-palao, Spor. t. 6. c. 3. num. 16. Metzg. t. 13. d. 42. a. 1.* Ratio est, quòd res mutuata transeat in dominium mutuatarii, adeoque sicut periculum rei spectat ad ipsum, sic & major ille valor solus enim valor præiens, quem res habet, dum eam das mutuo, spectat ad te; ergo ratione valoris futuri nihil exigere potes, nisi fortè eras rem tuam usque ad majorem valorem conservaturus, tunc enim potes illum valorem ratione damni emergentis exigere, deductis tamen expensis, quas in asservatione rei eras factururus.

3. *Dices* contra jam dicta: Ergo non potero frumentum vetus mutuum dare, ut restitatur novum, quia scio, quod novum si melius vetere, *ꝛ.* Per te loquendo id fieri non posse, per accidens tamen, quia mutuuario sæpè facilius est restituere novum, quàm antiquum, id licitè fiet, etiam ideo, quia frumenta in messe, quando nova sunt, ob copiam eorum ordinariè sunt minoris pretii, quàm v. g. in Majo vel Junio.

4. *Dices* 2. Ergo si habeam antiquam monetam, cujus valorem extrinsecum certò scio post annos augendum, non potero eam dare mutuo cum obligatione, ut in eadem specie reddatur. 2. Non potero cum tali moneta emere censum eà conditione, ut redimatur eadem monetâ, *ꝛ.* Ad 1. Si eandem monetam eram servaturus & expositurus in majori illo valore, ratione damni emergentis potero petere majorem valorem vel easdem monetas, aliàs non. Ad 2. Possum emere censum cum obligatione eundem eadem monetâ redimendi, si sit æquale periculum, ut crescat vel decrescat valor, secus si sciam valorem augendum, nisi majorem valorem minori pensione compensem; nam si accipio summam pensionem, v. g. quinque in centum, & prætereà velim recipere eandem monetam, quando v. g. ejus valor crevit ad quinque, habeo duplex lucrum; nec obstat, quòd pecuniam eram servaturus usque ad majorem valorem; nam tali casu non accepissem pensionem, ergo vel unum oportet dimittere vel alterum. *Laym. Spor. l. c.*

5. 2. Si nullum tempus reddendi in mutuo præfixum sit, potes repetere rem mutuatam etiam tunc, quando plus valet, dummodo absit dolus, imputet

putet sibi mutuatarium, quod non citius restituere, hoc enim ei erat liberum, *Pirh. l. 5. tit. 19. à num. 54. Lugo d. 25. num. 122.*

3. Si in utro accepisti pecuniam, v. g. pistolettas, debes illas reddere in illo valore extrinsecuo, quem habuerunt tempore accepti mutui, ita ut, si expost valor ille diminuatur, debeas tantundem superaddere, si augeatur, tantundem possis subtrahere; nisi & hic specialiter conventum sit, ut eadem moneta in specie & in valore intrinsecuo reddatur. Ratio horum est, quod in contractibus ad hoc attendendum sit, quod regulariter intendunt contrahentes, sed si sit æqualis spes crescendi & decrescendi, regulariter in pecunia attenditur valor extrinsecus, quem habebat tempore dati mutui, in frumento autem & similibus valor intrinsecus: Ergo, &c.

QUÆR. III. Quinam ex mutuo obligentur? 6.

1. Ex speciali juris dispositione aliqui non obligantur ad reddendum mutuum, nisi in quantum mutuans probat illud in utilitatem accipientis esse conversum; tales sunt

1. Ecclesiæ, causa pia, civitas, oppidum, *l. civitas 25. ff. de rebus creditis. Auth. hoc jus, Cod. de SS. Eccl. c. 1. de solut.* Idque juxta plures tenet de Ecclesiâ, etiam si Prælatum cum consensu Capituli mutuum contraxerit; unde pro cautela suadet *Eng. l. 1. t. 35. num. 43.* ut mutuans contractui faciat inferi causam, in quam mutuum impensum; neque contentus sit solo chyrographo vel pignore, utpote quod sine solemnitatibus constitui non potest, sed faciat sibi dari fidejussores idoneos.

2. Pupilli & minores, sive cum, sive sine tutorum vel curatorum licentia mutuum contraxerint.

Co 3.

3. Fi-

3. Filius-familias, id est, adhuc sub patria potestate constitutus, etsi sit major viginti quinque annis, si sine consensu patris mutuum contraxerit, non obligatur civiliter, imò nec naturaliter, seu in conscientia, ut contra *Fach. Covar*, aliosque docet *Gomez. Molin. t. 2. num. 2. d. 301. Less. l. 2. c. 20. dub. 2. Wading. de cont. d. 6. dub. 4. Laym. hic c. 15. num. 5.* Sed potest se tueri exceptione Senatûs - Consulti Macedon, quod nomen habet à quodam usurario Macedonio, qui filiis-familias copiosè pecuniam mutuam dabat, unde filii pecuniis abutentes non tantùm corruptos mores induebant, sed etiam ære alieno pressi vitæ parentum insidiabantur, ut ex hæreditate paterna possent debita solvere, quare Senatus consulto cautum fuit, ut si quis filio-familias pecuniam mutuam dedisset, ei non daretur actio vel repetitio nequidem post mortem patris, ejusdemque Senatûs-consulti exceptio etiam filiabus-familias & parentibus & hæredibus & fide-jussoribus filiorum prodesset *L. 1.7. 9. 4. ff. ad S. C. Maced.* & cum hoc juris privilegium non tantùm sit in favorem filii, sed etiam parentum, non poterit ei filius-familias renuntiare etiam juratò, *Panorm. in c. 28. de jurej. n. 23. Wading. dub. 4. §. 1.*

Excipe varios casus, quibus filius-familias civiliter obligatur inutuo: *Primò*, si filius habebat peculium castrense vel quasi castrense, aut fuit miles tempore accepti mutui. 2. Si mutuum sit expetisum in utilitatem patris. 3. Si publicè videbatur esse sui juris. 4. Si in aliis rebus quàm in pecuniis mutuum acceperit, nisi id fraude factum sit. 5. Si accepit causâ studiorum vel in tali necessitate, in qua pietas patris

recu-

recusare non poterat, *l. si quis, l. pen. ff. ad Macedon. l. 1. & 2. Cod. eodem.* 6. Si filius vel filia juxta consuetudinem terræ (sicut in Hispania & plerisque partibus Germaniæ) per nuptias soleant liberari à patriâ potestate, tunc mutuum, quod post contractas nuptias accipiunt, ad instar aliorum hominum, qui sui juris sunt, reddere tenentur. *Molin. l. cit.*

QUÆR IV. Quid & quotuplex sit usura?

R. 1. Usura est lucrum immediatè ex mutuo proveniens tanquam debitum; proinde omne id, quod vi contractûs mutui exigitur ultrâ sortem, seu rem mutuam tanquam ex justitia debitum, est usura jure naturali, Divino & Ecclesiastico prohibita. *Ezech. c. 18. Qui ad usuram non commo- daverit & amplius non acceperit, hic justus est. Luc. 6. Mutuum dantes, Nihil inde sperantes.* Iniquitas usuræ consistit in hoc, quòd mutuans capiat lucrum ex re non amplius sua, cum per mutuum transferatur dominium in mutuatarium, ad quem pariter spectat omnis rei ususfructus, lucrum & periculum. Deinde 100. Imperiales, quos mutuò das, non valent nisi 100. Ergo ini- què exigis aliquid plus. *Dixi 1.* Omne, quod vi contractûs mutui exigitur; nam ex alio titulo sæpè aliquid justè exigi potest, v. g. ratione lucri cessantis, damni emergentis, aut periculi fortis, ut infra explicabitur. *Dixi 2.* Aliquid suprâ sortem; nam generalis hîc regula est, quòd mutuatarîus vi mutui ad solam sortem reddendam obligetur, omne aliud pactum, onus vel grava- men mutuo extrinsecum usura est; ut si ea con- ditione mutues, ut terecommendet ad officium, ut pro te laboret, fide jubeat, sortem permutet, in meliori specie vel difficiliori loco solvat, usu-

rarius es. Ita communis & certa, quatenam autem pacta hic & nunc sint usuraria, in praxi judicare difficillimum est; ut constabit ex infra dicendis.

8. R. 2. Usura dividitur in realem & mentalem; mentalis est; quando quis intendit aliquod lucrum ex mutuo tanquam ex justitia debitum; quamvis id in pactum non dedicat. Realis est; quando id clarè vel obscurè pacto inseritur. Iterum usura alia est aperta; quando lucrum accipitur ratione formalis mutui; alia palliata; quando mutuum accipitur ratione alterius contractus; qui virtualiter in se includit mutuum; ut si carius vel supra pretium vendas merces præcisè ratione differenda solutionis; utraque usura ex jure naturæ obligat ad restitutionem; ut statim dicetur; nunc ad Casum.

9. R. 1. Qualiter ex mutuo obligetur filius-familias vel minorennis; constat ex n. 6. q. 3. & in qua bonitate res mutuata reddi debeat; dixi n. 2.

2. Qui scit vel prudenter dubitat; an unquam reddere possit; non potest sine injustitia mutuum accipere; nisi in extremâ necessitate; dum omnia sunt communia; aliàs enim injustè alium damnificaret; vel saltem periculo damni exponeret.

3. Si à fure mutuo accepisti pecuniam furtivam nondum cum alia indiscernibiliter permixtam; non est propriè mutuum; quia non transfertur dominium; & teneris eam non furi; sed domino reddere.

10. 4. Non est usura nequidem mentalis ex sola gratitudine aut benevolentia sperare beneficium; vel officium à mutuuario; *Nav. Less. Lug. num.*

num. 28. Pyr. num. 133. Velle autem per mutuum obligare mutuatarium ad dandum beneficiū ex gratitudine vel benevolentia usurarium est; ut patet ex propositione 42. ab Innoc. XI. damnata: *Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum; sed solum si exigitur tanquam ex iustitia debitum.* Ratio est, quod obligare ex pacto ad dandum aliquid ex gratitudine vel benevolentia est revera obligare ex iustitia, estque onus mutuo extrinsecum, ideoque juxta regulam superius datam facit contractum usurarium.

5. Ratione iusti tituli cum mutuo conjuncti ii.
aliquid licite & sine usura exigi potest; primus ejusmodi titulus est *periculum amittenda*, vel difficulter recuperanda sortis, eò quod nemo pro sorte fidejusserit, & sit aliò deportanda, aut mutuatarium sit decoctor, non satis bonæ vel ignotæ fidei, &c. *Reding. q. 3. a. 3. dub. 5. Metz. a. 2. num. 5. Vva. op. 4. q. 3. a. 6.* Ratio est, quod illud periculum sit mutuo extrinsecum & pretio æstimabile. Secundus titulus est *damnum emergens* ex mutuo, v. g. mutuans indiget pecuniâ suâ ad emenda familiæ suæ frumenta, quæ modò potest emere vili pretio, ex eo autem, quod alteri pecunias det mutuo, & alias non habeat, cogitur postea carius emere; in hoc & simili casu potest mutuans refusionem damni in contractum deducere, ita tamen, ut mutuatarium præviè moneat, quia posset hic cum tali onere non velle habere mutuum. Ratio est, quod hujusmodi periculum vel damnum sit pretio æstimabile, & nemo illud gratis subire teneatur, ergo in pactum deduci potest; si verò

mutuans illud in pactum non deduxit, mutuatarium non tenetur nisi ad sortem, mutuans imputet sibi suam negligentiam, *S. Th. q. 13. de malo a. 4. ad. 14.* Nisi debitor solutionem injustè differendo fuerit causa damni, *Nav. Laym. Eng. l. 5. t. 19. num. 13.* Quòd si periculum damni sit tantum probabile, exigi quidem aliquid potest, sed non plus, quàm tu ipse rationabiliter velles dare alteri hujusmodi onus pro te subeunti. Dices: *S. Thom. opusc. 73. c. 6. ait: Ratio periculi etiam circa sortem non tollit rationem usurae in mutuo,* uti probatur in *c. naviganti ult. de usuris*, quod sic habet: *Naviganti vel eunti ad nundinas mutuans pecunia quantitate, eò quòd suscepit in se periculum, recepturus aliquid ultra sortem, usurarius est.* *R. D. Th.* & allegatus textus juxta communem tantum est intelligendus de eo, qui mutuatarium cogit ad talem determinatè contractum affecutionis in se erga pretium dirivandum; nam licèt mutuator aequè ac tertius possit aliquid accipere pro securitate fortis præstanda, non potest tamen vi mutui obligare mutuatarium ad ejusmodi contractum secum ineundum, quia hoc esset novum onus mutuo extrinsecum, quod sine usura imponi non potest. Tertius titulus est *lucrum cessans*; requiritur autem, ut quis illud lucrum non tantum potuerit habere, sed reverà fuisset habiturus, saltem in præparatione animi, ut si quis centum aureos destinâret ad annum censum vel mercaturam, si det illos aureos mutuo, & alios non habeat, quos negotiationi vel censui exponat, spem lucri potest in contractum deducere, quia se in gratiam alterius private isto lucro est pretio æstimabile & indebitum, ergo

ergo

ergo pro eo aliquid accipi potest; nec contrarius est *D. Thom. Opusc. 73. c. 3.* ubi ait, spem lucri ab usura non excusare; loquitur enim de lucro remoto, quod quis poterat habere, non autem, quod reverà erat habiturus ex pecunia jam ad actum lucrosum destinata. Quartus titulus est ^{13.} *pœna conventionalis*, ad quam se mutuatarius obligat, casu quo tempore præfixo fortem non restituat; pœna autem debet esse moderata, nec debet apponi ad palliandam usuram, qualiter apponi censetur, si contrahentes convenerint ad solvendam pœnam etiam in mora inculpabili, aut si mutuum detur propter spem pœnæ, vel ponatur arctior terminus, quem mutuatarius verosimilius servare non poterit, & hoc modo intelligendi sunt Canones damnantes pœnam conventionalem in mutuo, *Less. Lug. Salmant. t. 14. c. 3. p. 8. §. 4. Viva. a. 7.*

Dices: 1. Obligatio ad pœnam conventionalem est onus mutuo extrinsecum: ergo illam exigere est usura. 2. Contractus legis commissoriae sive contractus mutui, quo in securitatem fortis debitæ datur pignus eâ conditione, ut si mutuatarius intra tempus præfixum fortem non solvat, pignus in vicem fortis cedat mutuanti, est usurarius, & ut talis reprobatur à Jure Canonico, *cap. significante de pignore*; sed contractus Legis commissoriae reverà est pœna conventionalis, quia in pœnam moræ pignus cedit mutuanti: ergo. R. Ad 1. Vi mutui obligare ad conventionem ineundam est usurarium C. si alter liberè & non in vim mutui consentit in pactum pœnale N. Sic si vi mutui velim alium obligare ad vicissim mutuandum v. g. triticum in futuro, est usura; secus si ille liberè se offerat ad
triti-

triticum mutuò dandum. *Ad 2.* In contractu Legis commissoriae vi mutui obligo alium ad dandum & perdendum pignus in casu morae. Deinde in contractu Legis commissoriae mutuans per pignus æquivalens vel plus valens est satis asscuratus de sua sorte: ergo illa pœna additur intentione usurariâ in ordine ad habendum aliquid supra sortem; econtrâ ut pœna conventionalis sit licita, non debet addi ex intentione lucranda pœnæ, sed ad securitatem sortis.

15. 6. Ab Innoc. XI. damnata est hæc Propositio

41. *Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam presentem quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuario exigere & eo titulo ab usura excusari.* Ratio damnationis est, quòd spectato solo contractu mutui præscindendo ab omni lucro, damno & periculo, pecunia præsens non sit melior quàm futura, quia præsentum esset otiosa; nec obstat, quòd præsens possessoribus sæpè causet oblectationem, quam non causat absens; nam hæc oblectatio non est pecuniæ intrinseca, sed consistit in solo affectu ad pecunias, qui affectus magis odio, quàm pretio dignus est.

16. 7. Ab Alex. VII. damnata est hæc Propositio

42. *Licetum est mutuanti aliquid supra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.* Ratio damnationis est, quòd præscindendo à periculo, damno emergente & lucro cessante, nullum subeatur gravamen pretio æstimabile, etiamsi quis se obliget ad non repetendam sortem ad certum tempus: ergo isto titulo nihil exigi potest supra sortem. Nec refert, quòd juxta communioem licitum sit

fit

fit aliquid exigere pro obligatione mutuandi in futurum; nam obligatio mutuandi non est nautum, sed actio prævia valdè onerosa; econtrà obligatio non revocandi mutuum est mutuum continuatum, nec importat onus à mutuo distinctum: ergo quamvis ratione prioris obligationis aliquid exigi possit, non tamen ratione posterioris, *Pyrr. l. c.*

Dices: Qui rem alteri, v. g. equum dat precariò, potest aliquid accipere, ut precarium intra certum tempus non repetat. 2. Quamvis ego agrum meum non colam, si tamen me velis obligare, ut intra tres vel novem annos non colam, possum pro hoc aliquid accipere, quamvis hic non sit damnum emergens vel lucrum cessans; ergo si velis me obligare ad non repetendum mutuum, etiamsi inde non patiar damnum, vel non cesset lucrum, aliquid exigere potero, quia habeo jus repetendi, sicut alter jus colendi agrum. 3. Obligatio non repetendi mutuum ad certum tempus, v. g. tres annos, est onerosa & mutuo extrinseca, cum possit esse mutuum absque hac obligatione: ergo pro ea possum aliquid accipere, sicut pro obligatione dandi mutuum in futuro vel in loco distant. *¶ Ad 1.* Qui dedit rem precariò, si aliquid exigat eâ conditione, ut rem datam intra certum tempus non repetat, hoc ipso non precarium, sed locatum constituit, quia usum rei suæ non dat precariò, sed erga pretium elocat. 2. Precariò dans vel elocans retinet dominium rei suæ, sicut & ego dominium & usum agri mei: ergo ut obligem me ad non utendum re meâ, possum aliquid exigere. Econtrà res mutuata transit in dominium mutuatarii unâ
GUM

cum usu, carere autem re mutuata, secluso damno & lucro cessante non est onus pretio aestimabile; hinc patet R. ad 3.

18. 8. Si mutuum petenti dicas: Nolo dare mutuum, sed do ducentos eâ conditione, ut si supervivas decem annos, reddas 400. secus nihil, per se loquendo non est usura, nec mutuum, sed contractus sponsonis, qui licitus est, si utrimque sit periculum æquale perdendi & lucrandi.

19. 9. Mutuans potest aliquid accipere supra sortem, si saltem implicitè velit inire contractum censûs, vi cuius v. g. pro 100. Imperialibus emeret jus percipiendi ex alterius industria vel bonis fructiferis annuam pensionem quinque Imperialium aut vellet inire contractum societatis, in quo Titius dat pecuniam, & Cajus appromittit industriam, ut cum illa pecunia, quantum potest, pro utroque lucretur, ex hoc contractu Titius potest justè sperare lucrum, v. g. 1 l. Imper. ut autem sortem suam securam habeat, remittit Cajo 4. & ut pariter lucrum ipsi sit certum, remittit Cajo adhuc tres, & sic assecuratâ sorte habebit annuò lucrum 5. Imper. Ita Laym. Spor. Dian. Garc. Lug. hic num. 40. Ratio est, quia omnes hi contractus ex se sunt liciti, ut certum est, nec ostendi potest, quare in his circumstantiis fiant illiciti. Unde cum Sà v. usura num. 8. Tann. Dian. 1. Tom. de cont. R. 47. Tamb. hic §. 3. num. 27. aliisque inferatur, omnes modo jam insinuato contrahentes excusari ab usura, quamvis ignorent naturas dictorum contractuum, dummodo intendant contrahere omni meliori modo, quo justè cum sua utilitate fieri potest, non considerando, sed sup-

supponendo adesse justum titulum, vel alium contractum excusantem. Nec obstat Bulla *Detestabilis* Sixti V. quæ tantum prohibet ex vi contractus societatis exigere contractum assicurationis, vel tantum improbat Casus jure communi usurarios. Debet autem persona & bona mutuatarii esse fructifera; nam si nec bona mutuatarii per se, nec ipse per negotiationem fructum & lucrum afferre possit, contractus census vel societatis erit nugatorius, ideoque lucrum inde petitum palliata usura.

Dices: Ergo nullus damnandus erit usuræ, quia omnes intendunt contrahere modo sibi favorabiliori. *R. N. Aff.* Nam sæpè non intendunt tales contractus, sed formale mutuum, tunc autem aliquid exigere supra sortem erit usura. Deinde quando persona aut res alterius non est fructifera, non potest in iis constitui census, neque contractus societatis super lucro, quod nunquam sperari potest, adeoque tunc aliquid propterea exigere erit usura.

10. Licitum sunt Montes Pietatis publicâ auctoritate erecti. Pater ex Concil. Later. & Trident. *sess. 22. c. 8. 9. & 11. Viva. op. 4. q. 3. a. 1.* In his Montibus quilibet relicto pignore mutuum habere potest eâ conditione, ut intra certum tempus pignus recipiat, & mutuum restituat cum moderato auctuario supra sortem solvendo; vel si intra præfixum tempus non sit solvendo, pignus vendatur, & detractâ sorte exiguoque auctuario residuum de venditione pignoris debitori restituatur. Ratio est, quod hi montes (idem est de Lombardis publicâ auctoritate erectis, in quibus aliquando 15. dantur annuè in 100.) sint liciti, quia agunt communem

nem

nem causam, subeunt onus conservandi pignora, debent esse parati ad omnes casus, eumque in finem alunt suos ministros. Bursæ, in quibus mercatores privatâ authoritate constituunt pretia mutuorum, cambiorum, &c. à plerisque reprobantur.

21, 11. Contractus Antichriscos, quo pro assecuratione sortis mutuò datæ accipitur pignus vel hypotheca cum jure hypothecâ v. g. agro utendi fructusque percipiendi, donec summa mutuata restituatur; hic contractus dicitur Germ, ein Pfandschafft, quamvis à Jure civili toleretur, attamen tanquam usurarius reprobatur à Jure Canon. c. 1. & 2. de usuris, ubi dicitur: *Fructus pignoris sine usura non cedere lucro creditoris, sed computandos esse in exonerationem sortis.* S. Th. Cajet. Soto, Eng. num. 17. Ratio est, quia vi mutui aliquid accipere ultra sortem usurarium est; atqui hoc hic contingit: ergo. Possunt tamen adesse alii tituli, vi quorum pars fructuum exigi posset, v. g. ob lucrum cessans, damnum emergens; imò juxta communiorem, si contrahens velit inire contractum optimo modo quo potest, virtualiter inire contractum censûs vel societatis, & per consequens tantum potest accipere ex fructibus, quantum deberetur, si pecuniam formaliter posuisset ad censum vel societatem. V. Cas. 60. n. 12.

22, 12. Contractus Mohatra, quo venditur res justo sed magno pretio, cum pacto eandem minori pretio revendendi, est illicitus; v. g. vendo tibi equum ad creditum summo pretio, quod est 100. Imper. sub obligatione illum mihi statim revendendi pro infimo pretio, v. g. 90 Imper. Constat id ex Proposit. 40. ab Innoc. XI. damo

damnata : *Contractus Mohatra licitus est etiam respectu ejusdem personæ cum contractu revenditionis etiam præviè inito cum intentione lucri.* Si tamen equum bonâ fide ad creditum vendidisti Cajo erga justum pretium, & Cajus indigens pecuniâ eundem tibi emendum offerat, ex communiore sententia sine usura eum emere potes minori pretio, imò eo pretio, quo emuntur res ultrò oblatæ, & pro tertia parte vilescunt. Ratio est, quia vi primæ venditionis nihil exigitur, sed Cajus liberè & sine ullo pacto antecedente equum revendit tibi, qui æquè habes jus illum emendi ac alius; cavendum tamen est à scandalo & usura saltem mentali; quæ tum esset, si nolens dare mutuum eâ intentione venderes equum, ut Cajus, quem scis pecuniâ indigere, cogatur tibi minore pretio revendere. *Viva q. 4. a. 3. & alii.*

13. Non licet emere rem infra condignum 23-
propter anticipatam solutionem, v. g. nunc emo & solvo tuam lanam duobus aureis, quam habebis & trades in Augusto, quando valebit tribus aut quatuor, est enim virtuale mutuum; putat tamen Tambur. id licere, si spontè offerantur; merces enim spontè oblatæ vilescunt.

14. Quid de hoc contractu: Vendo & tra- 24-
do tibi fundum pro 100. quia tamen pecuniam non habes, solves pro pensione annua quinque, usque dum reluas capitale: an hic contractus est usurarius? pro affirmativa facit, quòd videatur illa pensio exigì ob solam dilationem capitalis, ideòque ex virtuali mutuo, quod est usura. Negativa tamen, quam

P p

te-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

tenent *Molin. Lug.* & alii videtur in praxi tuta & probabilis, 1. quia venditor fundi non obligatur tradere fundum ante solutionem pretii, quòd ergo citius tradat, est ei liberum & pretio æstimabile propter fructus inde percipiendos. 2. Cùm non teneatur tradere fundum, posset tradere solum dominium directum reservato sibi dominio utili, & pro illo aliquid accipere.

25. 15. Quid si Rex debeat mille Cajo, qui ob difficilem Regis conventionem libenter debitum venderet pro 500. an ego, qui Regi debeo 1000. Regem rogare possim, quatenus debitum suum erga meum commutet, & sub spe talis commutationis emere prætensionem Caji pro 500. & sic extinguere 1000. ? R. Si Rex commutet seu transferat suum debitum in te, postquam emisti prætensionem Caji, justè procedis; suppono enim, quòd ob difficilem Regis conventionem prætensio Caji justè emi poterit pro 500. Neque Regi facis injuriam, quia ejus debitum per simile debitum compensatur; post translatum autem in te debitum Regis non potes à Cajo prætensionem minoris emere, sed debes solvere mille, quia tota obligatio Regis in te translata est: ergo sicut ille debebat solvere mille, sic & tu. V. *Cas. seq. num. 7.*

26. 16. An debitum liquidum & certum, v. g. 100. Imper. post annum solvendum secluso periculo, damno & lucro cessante nunc emi possit pro 90. ? Affirmant multi apud *Less. Leur. l. 3. tit. 17. q. 282* Rationem dant, quia jus ad rem, v. g. pecuniam, communi æstimatione minus valet; quàm ipsa res, ergo minoris emi potest, idque non tantum à tertio, sed

sed etiam ipso debitore. Verùm opposita sententia est verior & communior, quia debitum liquidum 100. Imper. secluso omni periculo, molestiâ, damno vel lucto cessante omninò valet 100. tunc enim non est ratio, cur pecunia præsens plus valeat, quàm futura, sed illud debitum est pecunia futura. In praxi tamen debitum raro est ita liquidum, quin adsit aliquod periculum, præsertim si sponte offeratur, ideòque tunc viliùs emi poterit. *Lug. num. 96. Castrop. Leuren. l.c.*

17. Usuram admittis, si apud Cajum deponas pecuniam, datâ ei facultate eâdem pro libitu utendi sub obligatione tibi pro usu annuo dandi 6. vel 10. in 100. Ratio est, quòd hîc sit virtualiter mutuum; eo ipso enim, quo das usum pecuniæ absolutum, etiam das dominium, cum talis usus à dominio pecuniæ sit inseparabilis; sed ratione mutui aliquid accipere suprâ sortem est usurarium; ergo. Quòd si Cajo mutuum dare nolis, sed emas ab eo equum pro 100. eumque eidem eloces pro 10. per se loquendo usuram non admittis, dummodò verè in eas contractum locationis, periculumque equi in te suscipias. Ratio est, quia nihil accipitur ratione mutui, sed ratione locationis, quod licitum est; dixi, per se loquendo, nam & hîc periculum est usura mentalis & palliatæ.

18. Si Cajus habet jus saltem probabile vendendi in tua sylva, transeundi per tuum agrum, &c. si eâ conditione mutues, ut hoc jure non utatur, usuram committis; si verò jus id faciendi non habet, sed iniquè præendit, potes licitè mutuare, ut absteat, quia sic novum onus non imponis, cum absque eo obligetur abste-

re ab iniqua rei alienæ usurpatione. Quod si mutuans dicat: Nolo te obligare ad non utendum jure tuo venandi, si tamen venatus fueris, statim cessabit mutuura, *Laym. Lug. num. 53.* putant, id non esse usuram, cum sit tantum statuere terminum mutuo, quod liberum est mutuanti; sed & hic videtur esse periculum palliatæ usuræ.

29. 19. Si promisisti usuras solvere, non potes contractum alteri cedere ei tradendo summam mutuò acceptam cum obligatione solvendi usuram; cum enim tu summæ mutuatæ sis dominus, eam alteri cedendo cum obligatione usuraria novum contractum usurarium constituis. Sed quid si à me mutuò acceperis 100. & ratione damni mihi emergentis justè te obligaris ad 110. an potes sine usura hunc contractum cedere Cajo cum obligatione, ut loco tuî mihi solvat 110.? Pro affirmat. est, quòd hic contractus sit justus, & uterque juri suo cedere possit. R. Si tu deberes ex mutuo alteri cedendo etiam pati damnum in 10. potes ei hunc contractum cedere, aliàs non. Ratio est, quia cedendo tuam obligationem Cajo inis novum contractum mutui, ergo si tu damnum non patiaris & tamen accipias aliquid ultra sortem, es usurarius.

30. 20. Usurarius probabiliùs fit dominus usuræ, quia mutuatarius ordinariè vult absolutè & efficaciter transferre dominum; & licèt secundùm quid translatio sit involuntaria, est tamen simpliciter voluntaria, veluti donatio facta ex metu injusto, qui per se non irritat contractum, sed tantum facit rescindibilem ad arbitrium illius, qui injustum metum patitur, *Scotus in 4. distinct. 15. q. 2. a. 3. Nav. Lug. num. 206.*
tene-

teneturque usurarius ad restitutionem, non ex re accepta, quia fit ejus dominus, sed ex injusta acceptione, ita ut non tantum rem ipsam, sed etiam omnes fructus, omne lucrum cessans & damnum emergens refarcire debeat. Dixi, ordinariè, nam si mutuarius absolutè non vellet transferre dominium rei usurariæ, eò quòd sciret se ad hoc non obligari, usurarius non acquireret ejus dominium, per consequens obligaretur eam restituere ex re accepta. Si aliquid datum est ex mera liberalitate vel benevolentia, etiamsi fortè acceptetur intentione usurariâ, retineri potest, quia nulla intercessit realis injuria, nec usura mentalis, nec mutuum est causa donationis, sed liberalitas animi, *Sylv. v. usura 6. Azor. Pyrrh. num. 139.* Idem probabilius dicendum, si mutuarius donet aliquid ex timore orto ab intrinseco, v. g. ne dicatur ingratus, ne capitale citò repetatur, ne mutuans aliâ vice neget mutuum, &c. Dixi, ex timore intrinseco, nam si mutuans hunc timorem incussit, tenetur restituere, quia est causa injusta donationis.

21. principes ex justa causa & ita exigente bono communi usuras permittere possunt, non quidem eas approbando, sed eas non puniendo; qui tamen compellit ad solvendam usuram vel impedit, quòd minus usura soluta restituatur, peccat contra justitiam, & in defectu usurarii tenetur ad restitutionem; circa cooperatores *Lugo n. 214.* hanc tradit regulam: Omnes illi deficiente usurario tenentur restituere, qui ita ad usuram cooperantur, ut solvens usuram sit rationabiliter invitus, quia tales sunt causa efficax & injusta damni: ratione tamen quorumcunque cooperatorum, v. g. deportantium aut numerantium

pecunias, dominus non videtur esse semper invitus, cum aliquorum actiones velit poni, ut sic impetret mutuum; qui vero sunt causa non præcisè, ut detur mutuum, sed ut detur sub obligatione solvendi usuras, quoad hos semper censetur invitus.

32. 22. Usurarius publicus & notorius ex dispositione Juris Civilis & Can. incurrit pœnas sequentes: 1. Fit infamis infamiâ Juris. 2. Non admittitur ad oblationes sacras faciendas, neque ad S. Synaxin aut absolutionem Sacramentalem; donec satisfecerit vel idoneam cautionem præstiterit. 3. Nec ad Ecclesiasticam sepulturam. 4. Non potest validè facere, testamentum, nisi præstitâ ante mortem sufficiente cautione, &c.

C A S U S LV.

De Emptione, & Venditione.

HEnsius Senator 1. 2. sciens valorem pecuniæ esse minuendum varia emit. 3. Quæ ante traditionem vel pereunt, 4. Vel eorum fructus à venditore sunt consumpti. 5. Res suas vendit supra pretium à Principe taxatum. 6. Vendit chyrographum Caji, quem scit non esse solvendo. 7. Redemit tuum chyrographum continens mille pro quingentis. 8. Res raras & singulares quovis pretio. 9. Ordinario pretio emit agrum, in quo scit latere venam auri, picturam, in qua scit latere raram artem. 9. Item res spontè oblatas, vel sub hasta venditas, chyrographa emit infrâ dimidium. 10. Vendit res vitiosas non manifestato vitio. 11. Res alteri jam venditas. 12. Furtivas. 13. emit res, quarum

rum